

Да ли се Запад окреће против Кине?

Пише: Данијел Блументал
недеља, 28 март 2010 13:45

(Foreign Policy, 18.3.2010)

Роберт Самјуелсон (Robert Samuelson), један од врхунских америчких економских коментатора је у фебруару овако, критиком Кине (a critique of China) почео своју колумну у Вашингтон Посту :

„Из најновијих догађаја се види да су политичке, пословне и научне елите Америке потпуно погрешно процениле Кину. Број конфликта са Кином се повећао. Узмите у обзир следеће: потцењена вредност ренминбија [јуана] и утицај тога на трговину; неуспех преговора о глобалном загревању у Копенхагену; млигава подршка Кине напорима да се спречи да Иран дође до нуклеарног наоружања; истоветно слаб резултат у притиску на Северну Кореју да се одрекне свог малог нуклеарног арсенала; продаја америчког оружја Тајвану; претња Гугла да ће радије напустити Кину него да прихвата сталну цензуру.“

Самјуелсон није ни паничар, ни вечити критичар Кине. Он једноставно казује ствари онако како их види. А ја мислим да је у праву. Мишљење америчке елите о Кини је углавном било потпуно погрешно. Та Народна Република се не либерализује, а и не прилази Западу како би се решили најважнији проблеми света. Њено повећавање војне силе је дестабилизујуће и у много случајева се не одиграва по правилима међународне трговине.

Али – да ли је Самјуелсонов напис одраз неке промене у мишљењу елите о Кини – и ако јесте, шта се то у Кини одиграва што је довело до те промене мишљења?

Џон Помфрет (John Pomfret) из Вашингтон Поста је можда нашао објашњење: то је природа политике Кине. У једном недавном чланку, он описује годишњи састанак (the

Да ли се Запад окреће против Кине?

Пише: Данијел Блументал
недеља, 28 март 2010 13:45

annual meeting) Националног Народног Конгреса (ННК), кинеског законодавног тела које само удара печате . Иако у Кини не постоје истински законодавци који би били у стању да доносе стварне законе, ННК је форум за комунистичке кадрове и претенденте на престо преко кога они штампи “пуштају“ разне приче, дају се изјаве и такмичи се за добијање политичке предности. Ове године, вођи Комунистичке Партије су започели са изразито анти-америчким и анти-западним тоном.

Тај тон процурелих информација и јавних изјава говори много. Чини се да је данас у унутрашњој политици Кине исплативо бити популиста, националиста и анти-западњак. Такође се види да политичке вође Кине верују да још увек има места за такмичење за задобијање моћи пред 2012.г., када ће Кси Ђинпинг и Ли Кечијанг наследити Ху Ђинтаоа и Вен Ђиабаоа. То наслеђивање можда и неће проћи тако глатко као што је прошао Хуов успон 2002.г. Како је написао Ченг Ли, кинески научник који је често у праву:

„Очекује се да се повуче чак седам од девет чланова Сталног Комитета Политбироа, највишег тела земље које доноси одлуке. Што се целокупног Политбироа од 25 чланова тиче, најмање 14 њих ће ослободити фотеле како би отворили пут млађим кандидатима. Према томе, после 2012.г., најважније личности одговорне за политичка и идеолошка питања земље, економску и финансијску управу, спољну политику и управљање оружаним снагама ће бити нове придошлице.“

Ниједан данашњи руководиоц Кине нема “небески мандат“: сви они су далеко од легитимности коју су, захваљујући свом учешћу у комунистичкој револуцији, поседовали ранији руководиоци. Штавише, у прикрајку чекају и амбициозни партијски руководиоци као Бо Ксилај и Ванг Јанг, који могу , на пример, искористити економску кризу да се супротставе наследницима које су себи изабрали Ху и Вен.

Два недавна чланка износе мишљење да је Кина у суштини изнутра слаба, али да још увек може изазивати проблеме.

Амброуз Еванс-Причард (Ambrose Evans-Pritchard) из британског Телеграфа каже да Кина “једва чека конфронтацију са Америком“ ("spoiling for a showdown with America."). Зашто? Зато што страховито лоше разуме и схвата глобални баланс моћи. Узимајући у обзир паралишуће унутрашње проблеме Н.Р. Кине, њена ароганција према САД је најобичнија неразумност и може је скупо стајати. Еванс-Причард каже: „ Ту се чује ехо англо-немачких чарки пред Први Светски рат, када је Вилхелмова Немачка тако лоше

Да ли се Запад окреће против Кине?

Пише: Данијел Блументал
недеља, 28 март 2010 13:45

проценила стратешку равнотежу снага и одиграла погрешну карту.“

Основна тврдња Еванс-Причарда је да, уколико Пекинг верује да он сада надгорњује, и да је са своје стране Вашингтон вољан да прихвати ту чињеницу, онда се можемо суочити са кинеским погрешним прорачуном огромних и изузетно опасних размера.

Један други водећи амерички проучаваоц Кине, Минксин Пеи, тврди другачије – да Кина није „неизмерно моћна“ – што је био аргумент који важи већ неко време. Пеи износи да Кина није толико снажна, да има скоро паралишуће економске недаће и окоштали политички систем који није у стању да на адекватан начин одговори потребама свог становништва.

Видите нпр. његов чланак “Зашто Кина неће владати светом“ ("Why China Won't Rule the World") у децембарском броју Њузвика. Пеи с једне стране испитује огромну размеру расипања у кинеском пакету стимулативних мера (а многи аналитичари су тврдили да је Кина “прошле године све исправно учинила“), а с друге запажа текуће изазове Кинеској Комунистичкој Партији (ККП) од стране Ујгура и Тибетанаца, што је 2008. и 2009. г. довело до најкрвавијих етничких тлачења у Кини током последњих деценија. ККП је опхрвана тим проблемима и немоћна да пронађе ефикасна решења. Ако је Пеи у праву, а ја верујем да јесте, онда је тежња Кине да заподене кавгу са САД делом проузрокована потребом кинеских вођа да скрену пажњу са својих многобројних унутрашњих проблема који су опасни по режим.

С друге стране, двојица пажљивих посматрача тврде да је оно што у ствари објашњава новопронађену дрчност Кине баш њена снага, а не слабост. Њен програм модернизације војних снага се несмањено наставља. Како истиче Харш Пент (Harsh Pant) са лондонског Кингс Колеџа, мада је Кина објавила да је повећање њеног војног буџета ове године мање него што су била она ранија, те ниже бројке не одражавају оно што Кина стварно троши у те сврхе. На пример, Кинези никада у својим јавним буџетима не наводе трошкове за куповину војних система из иностранства, мада ови системи представљају значајну ставку кинеског војног инвентара. Пент додаје и да Кина повећава своје способности за слање својих војних снага на даље циљеве, као и да је њена анти-гусарска мисија у Аденском Заливу вероватно одраз амбиција да их шири у глобалним размерама.

Као и Пент, Мартин Жак (Martin Jacques), аутор књиге Када Кина буде владала светом

Да ли се Запад окреће против Кине?

Пише: Данијел Блументал
недеља, 28 март 2010 13:45

(When China Rules the World) не гледа на Кину као слабу. Напротив, он тврди да ће Кина једног дана владати светом, а да када дође тај дан – њена владавина неће бити бенигна. По Жаку, Кина ће постати преовлађујућа на свету, а да при том неће постати демократска. Њена хегемонија ће се заснивати на претећој расистичко-националистичкој идеологији.

Жак се враћа на неке од тих тема у свом недавном чланку у Њујорк Тајмсу. Он тврди да је Кина у порасту (China is on the rise), Америка у опадању и да ће Н.Р.Кина бити знатно више “заstraшујући противник” него што је то био СССР. Можда је тачка гледишта највреднија пажње у том Жаковом чланку ова: он имплицира да су Кина и САД на путу глобалног супарништва сличном ономе што је било у Хладном рату. Али – овог пута је Америка у опадању, а Н.Р.Кина је далеко савршенија од СССР-а.

Шта да се мисли о овом малом узорку чланака – чији су аутори све сами утицајни писци и аналитичари – а који су недавно објављени у Њујорк Тајмсу, Вашингтон Посту, Њузвику и Телеграфу?

Сви ти чланци су објављени током јасно појачане кинеско-америчке напетости. Међутим, за разлику од ранијих периода таквих напетости, када су за лоше односе креатори јавног мњења подједнако окривљавали како Америку - тако и Кину, сада за напете односе сви ови наведени аутори без околишања окривљују Кину. Једино се не слажу у томе да ли се ароганција Кине заснива на њеној снази, или слабости. Можда је било потребно да са сцене прво оду Буш и Чејни, толико непопуларни код [америчке] елите, па да ови аутори почну да гледају Кину онаквом каквом амерички народ зна да она јесте: растућом опасношћу по САД.

Дакле, одговор на прво питање је да се из разних разлога, укључујући ту и крај Бушовог мандата, финансијску кризу и агресивно понашање Кине, тренд у гледању елите на Кину креће у правцу њеног виђења као проблема.

Али, шта је са оним другим питањем? Зашто је Кина проблем? Узорци приказани у горњим редовима нуде низ одговора. Ја верујем да сваки од аутора има у понечем право: Кина је прилично запаљива смеша слабости и снаге, ароганције и страха. С друге стране, Кина је неједнако регулисала своје многобројне унутрашње проблеме и на тај начин изазвала приличан бес домаћег становништва против режима. Па ипак, национални понос преовлађује, као и њена растућа војна моћ. Проучавалц Кине Сјузан

Да ли се Запад окреће против Кине?

Пише: Данијел Блументал
недеља, 28 март 2010 13:45

Шерк (Susan Shirk) је нашла најприближнији опис тог растућег џина, дајући својој књизи о Кини наслов Крхка суперсила (Fragile Superpower) – мада бих се ја противио термину “суперсила”.

Мој закључак је да би се понашање Кине према спољашњем свету могло најбоље објаснити природом њене унутрашње политике. Најмоћније снаге у кинеској политици вуку и гурају ту земљу у многим и различитим правцима. Мишљења народа и елите се сада састоје од неке мешавине љутње на режим због његове корупције, неравноправности и бруталности; од националног поноса; као и од повређеног национализма. Претпоставимо да ће Кина наставити са својим економским растом који ће јој омогућити модернизацију војне моћи – та мешавина снаге и слабости, поноса и страха даје непредвидљиву и потенцијално опасну Кину, нарочито на путу ка могућем бурном и супарничком процесу наслеђивања власти у 2012. години.

http://shadow.foreignpolicy.com/posts/2010/03/18/is_the_west_turning_on_china